

INSTRUKCJA O KATECHIZACJI

Celem niniejszej instrukcji jest podanie wskazań dla praktyki katechetycznej w Diecezji Płockiej w świetle diagnozy potrzeb środowiska katechetycznego, wymogów Kościoła powszechnego, dokumentów katechetycznych Kościoła w Polsce i aktualnych regulacji prawa oświatowego.

I. Formy i sposoby katechizacji

W katechezie należy prowadzić uczniów do odkrywania tajemnicy osobowego Boga, rozwijać i wspierać ich wiarę, wychowywać do udziału w liturgii i modlitwy na miarę możliwości percepcyjnych wychowanków.

1. Zasady uczestnictwa dzieci i młodzieży w katechizacji

a. Lekcje religii organizuje się w przedszkolach i szkołach na życzenie rodziców bądź samych uczniów po osiągnięciu przez nich pełnoletniości. Życzenie to jest wyrażane w formie pisemnego oświadczenia, które nie musi być ponawiane w kolejnym roku szkolnym, może natomiast zostać zmienione (zob. *Rozporządzenie MEN w sprawie warunków i sposobów organizowania lekcji religii w szkołach publicznych*, z dnia 14 IV 1992 roku z poprawkami z dnia 25 III 2014 roku);

b. W każdym czasie może nastąpić rezygnacja z uczestniczenia w zajęciach z religii. Rezygnację z uczestniczenia w nauce religii składają rodzice (prawni opiekunowie) lub – w przypadku ucznia pełnoletniego – on sam, u dyrektora szkoły (Zob. Komisja Wychowania Katolickiego KEP, *Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymskokatolickiej w szkole*, 25 VIII 2008 roku).

c. W każdej chwili uczeń może wrócić na lekcje religii. W takiej sytuacji katecheta przeprowadza egzamin w wybranej (określonej) przez siebie formie (zob. Komisja Wychowania Katolickiego KEP, *Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymskokatolickiej w szkole*, 25 VIII 2008 roku).

d. Uczeń, który nie uczęszcza na katechezę, w świadomy sposób ogranicza swoją więź z Kościołem, a przez to także z samym Chrystusem. W związku z tym osoba taka: nie może być ojcem chrzestnym/matką chrzestną; nie może być świadkiem bierzmowania; nie może również pełnić żadnych funkcji liturgicznych, np.: ministranta, lektora, komentatora, nadzwyczajnego szafarza Komunii Świętej (zob. KPK, kan. 874 § 1; XVIIISP, 320; 2PSP, *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*, 16).

2. Grupy katechetyczne dzieci i młodzieży

a. Dzieci w wieku przedszkolnym

W każdej parafii należy prowadzić katechizację dzieci w przedszkolach. Dzieci pięcioletnie, realizujące obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne na prośbę rodziców, mają lekcje religii w swoich grupach. Istnieje także możliwość objęcia katechizacją dzieci trzy- i czteroletnich, o ile rodzice o to poproszą.

Praca katechetyczna w przedszkolu powinna wyrazić się przede wszystkim poprzez:

- prowadzenie katechez z wykorzystaniem wielu różnorodnych pomocy, metod i zabaw dydaktycznych;
- udział w okresowych nabożeństwach dla dzieci z rodzicami (np. w nabożeństwie różańcowym, w roratach, w Drodze Krzyżowej itp.).

b. Dzieci szkół podstawowych

W pracy katechetycznej z tą grupą należy uwzględnić następujące zalecenia:

- duże znaczenie ma współpraca między rodziną, parafią i szkołą w trakcie przygotowań do pierwszego pełnego uczestnictwa dzieci we Mszy Świętej (pierwsza spowiedź i Pierwsza Komunia Święta na zakończenie klasy III);
- zgodnie z sugestią Programu Nauczania Religii KEP, już na początku klasy IV można wręczyć każdemu z uczniów egzemplarz Pisma Świętego (Starego i Nowego Testamentu), a na zakończenie klasy VI wręczyć uczniom tekst Wyznania wiary. Przekazanie tekstu Wyznania wiary należy poprzedzić uroczystym odnowieniem przyrzeczeń chrztu świętego, w którym uczestniczyliby rodzice i rodzice chrzestni. (PPK, s. 49; PNR, s. 105);
- w ramach przygotowania dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej oraz uroczystego odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych należy organizować dodatkowe, comiesięczne spotkania dla dzieci i rodziców (nie mogą one zastąpić całorocznej systematycznej katechezy szkolnej);
- katecheza powinna przygotowywać dzieci do chrześcijańskiego życia w społeczności oraz wprowadzać w czynne życie parafii. Wyrazem tego uczestnictwa jest włączanie dzieci w różne formy życia parafialnego;
- zgodnie z *Dyrektorium o Mszach Świętych z udziałem dzieci*, w parafii może być odprawiana specjalna Msza Święta z czynnym ich udziałem. Zachęca się rodziców i nauczycieli do zaangażowania się w liturgię tej Mszy Świętej.

c. Młodzież szkół gimnazjalnych

W pracy katechetycznej z tą grupą należy uwzględnić następujące zalecenia:

- w okresie gimnazjalnym młodzież ma przygotować się do przyjęcia sakramentu bierzmowania i odkryć swoje miejsce we wspólnocie Kościoła. Całość wtajemniczenia powinna obejmować nauczanie religii i katechezę parafialną;
- katecheza powinna być nastawiona na wprowadzanie katechizowanych w wyznawanie wiary i praktykę życia chrześcijańskiego: udział w liturgii, nabożeństwach, modlitwie wspólnotowej i indywidualnej (zob. PPK, s. 68; zob. PNR, s. 107);
- sakrament bierzmowania młodzież powinna przyjąć najwcześniej na zakończenie klasy III gimnazjum.

d. Młodzież szkół ponadgimnazjalnych

W pracy katechetycznej z tą grupą należy uwzględnić następujące zalecenia:

- katecheza na czwartym etapie edukacyjnym winna pomagać młodemu chrześcijaninowi w wyznawaniu wiary w Kościele, w świadczeniu o nadziei chrześcijańskiej wobec świata oraz przygotować go do odnalezienia drogi powołania i założenia rodziny – wspólnoty życia i miłości (zob. PPK, s. 101-102; PNR, s. 171);

- szczególnie istotne na tym etapie życia młodego człowieka, który staje przed wyborem dalszej drogi życiowej, jest zapoznanie go z chrześcijańską koncepcją małżeństwa i rodziny. Na zakończenie tego cyklu katechez należy wręczyć świadectwo ukończenia szkolnej katechizacji przedmałżeńskiej. Równa się ono przygotowaniu bliższemu do sakramentu małżeństwa i otwiera drogę (jest niezbędne) do bezpośredniego przygotowania do tego sakramentu.

e. Katecheza specjalna

W pracy katechetycznej w ramach katechezy specjalnej należy uwzględnić następujące zalecenia:

- katecheci winni posiadać obok wykształcenia teologicznego także kwalifikacje pedagogiczne uprawniające do uczenia w szkołach specjalnych;

- katecheci powinni współpracować z rodzicami uczniów niepełnosprawnych;

- kapłani współpracujący ze szkołami specjalnymi winni okazać wiele empatii i cierpliwości w stosunku do dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, szczególnie podczas sprawowania sakramentu pokuty i pojednania;

- osobą dopuszczającą do sakramentów jest proboszcz. W wypadku dziecka niepełnosprawnego intelektualnie należy w szczególny sposób uwzględnić opinię katechety.

Katechizacja dorosłych

a. Duszpasterstwo katechetyczne Kościoła nie powinno zakończyć się na etapie szkolnym, lecz należy je kontynuować wobec osób dorosłych (zob. CT 45).

b. Katecheza osób dorosłych winna uwzględniać przeżywane doświadczenia, oczekiwania i wyzwania jakie niesie życie, szukać odpowiedzi na liczne pytania i zróżnicowane potrzeby w dziedzinie wiary (por. DOK 171).

c. Usilnie zachęca się, aby katechezą dorosłych objąć również studentów. Działalność duszpasterstwa reguluje oddzielny dokument (zob. *Wytyczne dotyczące duszpasterstwa akademickiego*).

d. Szczególną sposobnością do prowadzenia katechezy dorosłych jest okres przygotowania dzieci do sakramentów świętych.

II. Organizacja katechizacji w Diecezji Płockiej

1. Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Płockiej

Zadania Wydziału określa Regulamin Kurii Diecezjalnej Płockiej.

2. Wizytatorzy katechizacji

Do obowiązków wizytatora diecezjalnego należą:

a. wizytacja katechetyczna w parafiach na terenie Diecezji;

b. hospitacja lekcji religii prowadzonych przez katechetów;

c. przygotowanie oceny merytorycznej pracy katechety;

d. kontrola organizacji katechizacji w parafiach.

3. Proboszcz

W parafii za katechezę odpowiedzialny jest proboszcz. Do jego kompetencji i obowiązków należą:

a. troska o sprawne funkcjonowanie katechizacji;

b. występowanie we właściwym czasie do Biskupa Płockiego, za pośrednictwem Wydziału Katechetycznego, o misje kanoniczne dla katechetów oraz skierowania dla księży. Wniosek o misję powinien zawierać: dane katechety, dane szkoły, uzasadnienie, a przy pierwszej misji także opinię religijno-moralną o kandydacie;

c. zgłaszanie kandydata na katechetę do dyrekcji szkoły przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego, a w przypadku księży w możliwie najkrótszym czasie po otrzymaniu nominacji do danej parafii;

d. skonsultowanie z dyrektorem Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej wniosku o wycofanie misji kanonicznej katechecie lub zmniejszenie godzin poniżej etatu;

e. poinformowanie o powyższym zainteresowanego katechety na trzy miesiące przed końcem roku szkolnego, o ile proboszcz posiada taką wiedzę;

f. wnioskowanie o wycofanie misji kanonicznej katechecie w przypadku rażącego naruszenia etosu katechety;

g. reprezentowanie parafii w kontaktach z dyrekcjami szkół oraz organami prowadzącymi szkoły;

h. katechizowanie w parafiach bez wikariusza. Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy proboszcz rezygnuje z katechezy szkolnej, nawet jeśli przyczyną tego jest przejście na emeryturę państwową, przy jednoczesnym pozostaniu na stanowisku proboszcza. Sytuacja ta sprawia, że jego następcza za kilka lat nie będzie mógł katechizować, gdyż godziny po poprzedniku przejął wcześniej inny katecheta;

i. organizowanie rekolekcji dla dzieci i młodzieży w porozumieniu z dyrekcją szkoły;

j. organizowanie zajęć duszpasterskich w ten sposób, aby nie kolidowały z katechizacją. Niedopuszczalne jest zwalnianie się z katechezy z racji na pogrzeby, kolędę, spowiedzi rekolekcyjne, rekolekcje własne, różnego rodzaju pielgrzymki bądź wyjazdy turystyczne itp.;

k. organizowanie regularnych spotkań z katechetami.

4. Katecheta

a. Do pełnienia funkcji katechety potrzebna jest misja kanoniczna, udzielana przez Biskupa Płockiego po przedłożeniu przez kandydata odpowiednich dokumentów. Katecheta świecki, ubiegający się o misję do nauczania, powinien posiadać wymagane wykształcenie oraz pozytywną opinię swojego proboszcza.

O udzielenie i przedłużenie katechecie misji do nauczania proboszcz zwraca się pisemnie do Biskupa Płockiego poprzez Wydział Katechetyczny. Warunkiem przedłużenia misji jest wykonywanie obowiązków katechetycznych w szkole i w parafii oraz uczestnictwo w spotkaniach formacyjnych organizowanych przez Wydział Katechetyczny (por. KPK, kan. 780).

Biskup może, dla słuszych przyczyn, cofnąć misję kanoniczną po zasięgnięciu opinii proboszcza miejsca szkoły (por. KPK, kan. 805).

Odwoływany katecheta lub katecheta, któremu zmniejsza się liczbę godzin, ma prawo przedstawić swoje racje Wydziałowi Katechetycznemu.

b. Jest wskazane, by katecheta posiadał wykształcenie wyższe magisterskie z teologii z przygotowaniem pedagogiczno-katechetycznym, umiejętność posługiwania się komputerem, pocztą elektroniczną.

c. Wśród obowiązków katechety należy przede wszystkim wymienić:

- sumienne przygotowanie się do katechez i ich prowadzenie;
- poprawne prowadzenie dokumentacji szkolnej;
- nieustanne pogłębianie swoich wiadomości teologiczno-katechetycznych poprzez na przykład: uczestnictwo w konferencjach, zjazdach i sympozjach, organizowanych na szczeblu diecezjalnym i ogólnopolskim, korzystanie z konsultacji metodycznych szczególnie w przypadku postępowania egzaminacyjnego i kwalifikacyjnego na nauczyciela mianowanego i dyplomowanego;
- coroczny udział w wybranej formie rekolekcji zamkniętych (zaświadczenie o rekolekcjach należy przekazać do Wydziału Katechetycznego), a co najmniej raz na dwa lata udział w rekolekcjach organizowanych przez Wydział Katechetyczny;
- swój udział w rekolekcjach organizowanych przez Wydział Katechetyczny należy zgłosić najpóźniej do końca maja;
- realizowanie założeń aktualnie obowiązującej Podstawy Programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce;
- korzystanie z podręczników, wskazanych przez Biskupa Płockiego;
- czynne uczestnictwo wraz z dziećmi w niedzielnej i świątecznej Mszy Świętej oraz udział w działaniach duszpasterskich parafii;
- pomoc w organizacji szkolnych rekolekcji;
- prowadzenie przynajmniej jednej grupy szkolno-parafialnej o charakterze religijnym (np.: Eucharystycznego Ruchu Młodych, Liturgicznej Służby Ołtarza, Ruchu Światło-Życie, Dzieci Maryi, kół misyjnych, kół charytatywnych, kół sportowych);
- w miarę możliwości organizowanie dni skupienia i rekolekcji zamkniętych, na przykład rekolekcji dla uczniów klas szóstych, gimnazjalistów czy maturzystów;
- informowanie proboszcza o uczniach nieuczęszczających na katechezę szkolną;
- troska o wystrój sal, w których odbywa się katecheza, o gazetki tematyczne oraz o bieżące informacje katechetyczne na stronie internetowej szkoły;
- promowanie wartości chrześcijańskich na terenie szkoły, między innymi przez współtworzenie programów wychowawczych i profilaktyki;
- troska o to, aby w miarę możliwości w bibliotece istniał dział książek i czasopism religijnych;
- informowanie proboszcza o przedłużającej się nieobecności w szkole. O dłuższych zwolnieniach bądź urlopach proboszcz powinien na piśmie powiadomić Wydział Katechetyczny;
- uczestniczenie w radach pedagogicznych i w spotkaniach z rodzicami organizowanych przez szkołę;
- aktywne uczestnictwo w działalności duszpasterstwa nauczycieli, integrowanie środowiska nauczycieli na poziomie parafii.

5. Konsultanci i doradcy metodyczni

Konsultanci i doradcy metodyczni do spraw religii zatrudniani są w ośrodkach doskonalenia nauczycieli na wniosek dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej. Do ich zadań należy:

- a. uczestniczenie w różnych formach doskonalenia zawodowego;
- b. organizowanie warsztatów i kursów metodycznych;
- c. prowadzenie konsultacji i udzielanie porad katechetom;
- d. współpraca z Wydziałem Katechetycznym w realizacji jego zadań statutowych.